

Список використаних джерел:

1. Коваль А.Г., Сутырин С.Ф., Трофименко О.Ю. Защита национальных производителей в рамках ВТО. *Вестник СПбГУ. Серия 5: Экономика*. 2014. № 1. С. 53–70. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/zaschita-natsionalnyh-proizvoditeley-v-ramkah-vto>.
2. Соглашение о свободной торговле между Евразийским экономическим Союзом и его государствами-членами, с одной стороны, и Социалистической Республикой Вьетнам, с другой стороны, г. Бурабай, 29 мая 2015 г. Глава 3, Статья 3.1. *Официальный интернет-портал правовой информации*. URL: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/trade/dotp/sogl_torg/Documents/EAEU-VN_FTA_rus.pdf.
3. Бельская Е.И. Международно-правовое регулирование зон свободной торговли и механизмов разрешения договорных споров : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 – «Международное право; Европейское право». Москва, 2018. 195 с.
4. Угода про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ від 24 червня 2010 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_456.
5. Угода між Урядом України та Урядом Киргизької Республіки про вільну торгівлю від 26 травня 1995 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417_003.
6. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Білорусь про вільну торгівлю від 17 грудня 1992 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112_007.
7. Угода про вільну торгівлю між Кабінетом Міністрів України та Урядом Держави Ізраїль від 21 січня 2019 року. URL: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=deda16bd-13bf-4d66-8a6c-ab30839dc8ed&tag=UгодаProVilnuTorgivliuMizhKabinetomMinistrivUkrainiTaUriadomDerzhaviIzrail>.
8. Agreement on the European Economic Area. URL: <https://www.efta.int/sites/default/files/documents/legal-texts/eea/the-eea-agreement/Main%20Text%20of%20the%20Agreement/EEAAgreement.pdf>.
9. North American Free Trade Agreement. URL: <https://www.nafta-sec-alena.org/Home/Texts-of-the-Agreement/North-American-Free-Trade-Agreement>.

УДК 341.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.1-2.38>

МИХАЙЛОВСЬКИЙ В.І., КОСТЮК О.В.

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КРИПТОВАЛЮТИ»: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Останніми роками все більше уваги приділяється питанням криптовалюти, адже відсутність фінансових установ-посередників під час здійснення операцій з криптовалютами, анонімність учасників операцій, децентралізованість системи, швидкість проведення транзакцій та суттєве спрощення фінансових операцій призводить до стрімкого розвитку вказаного виду валют. В більшості наукових робіт досліджується переважно порівняльний та статистичний аналіз використання криптовалют, в тому числі і bitcoin, на міжнародному рівні. У світовому співтоваристві не вироблено єдиного уніфікованого визначення поняття «криптовалют» чи «віртуальних валют», а є натомість загальне розуміння, що криптовалюти є одиницею вартості, що зберігається на електронному пристрої та використовуються як засіб здійснення платежів. Варто зазначити, що неоднозначне трактування поняття «криптовалюти» впливає на правозастосовну практику у галузі віртуальних валют. Таким чином, у статті розглянуто сучасні підходи до визначення поняття «криптовалюти» в Україні та в інших державах світу. Проведено аналіз основних

© МИХАЙЛОВСЬКИЙ В.І. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри міжнародного публічного права (Київський національний торговельно-економічний університет)

© КОСТЮК О.В. – студент факультету міжнародної торгівлі та права (Київський національний торговельно-економічний університет)

тенденцій регулювання криптовалют з боку міжнародних фінансових регуляторів. Досліджено міжнародну практику щодо підходів визначення правової природи і статусу віртуальної валюти, оскільки кожна держава самостійно визначає, чим є криптовалюти відповідно до національного законодавства, яким чином регулюється їх обіг та здійснюється оподаткування операцій з ними. В роботі значна увага привертається дослідженню судових рішень у спорах, в яких фігурує віртуальна валюта, що дає змогу підтвердити відсутність однозначної позиції щодо визначення сутності та статусу віртуальних валют з боку державних органів. Здійснено аналіз проектів законів щодо правового регулювання обігу криптовалют в Україні та запропоновано авторське визначення поняття криптовалюти.

Ключові слова: криптовалюта, електронні гроші, біткоїн, токен, фінансові операції, валюта, віртуальна валюта.

Over the past few years, more and more attention has been devoted to issues of cryptography, because the lack of financial intermediary institutions in crypto transactions, the anonymity of participants in operations, the decentralization of the system, the speed of transactions and the significant simplification of financial transactions leads to the rapid development of this type of currency. In most scientific papers, the comparative and statistical analysis of the use of cryptographic, including bitcoin, is being studied internationally in many countries of the world. The world community has not developed a single unified definition of the concept of “crypto-currency” or “virtual currencies”, but there is a general understanding that cryptography is a unit of cost stored on an electronic device and used as a means of making payments. It is worth noting that the ambiguous interpretation of the concept of “cryptography” affects the practice of law enforcement in the field of virtual currencies, thus the article deals with modern approaches to the definition of the concept of “crippling” in Ukraine and other countries of the world. The analysis of the main tendencies of regulation of cryptovolume on the part of international financial regulators has been carried out. An international practice has been investigated regarding approaches to the definition of the legal nature and the status of the virtual currency, since each state independently determines what crypto currencies are, in accordance with national legislation, how their turnover is regulated and taxed transactions with them are carried out. In the work, considerable attention is drawn to the study of court decisions in disputes involving a virtual currency, which makes it possible to confirm the absence of an unambiguous position on the definition of the nature and status of virtual currencies by the state authorities. The analysis of draft laws on the legal regulation of the cryptographic circulation in Ukraine was carried out and the author’s definition of the concept of cryptographic goods was proposed.

Key words: cryptocurrency, electronic money, bitcoin, token, financial transactions, currency, virtual currency.

Вступ. Глобалізація світової економіки, стрімке зростання грошових ринків, а також тотальна комп’ютеризація і розвиток ІТ-технологій призводять до виникнення величезної кількості додаткових інститутів, фінансових інструментів і нових форм взаємодії між людьми. Одним з таких інститутів сьогодні виступає криптовалюта, яка охоплює практично весь світ. Хоча в сучасному світі є велика кількість різних криптовалют, їх обіг не контролюють ні уряди держав, ні банківські установи. З одного боку, принципи функціонування криптовалюти створюють можливість здійснення децентралізованих, безпечних та навіть анонімних транзакцій через мережу Інтернет в усьому світі, а з іншого – поширеність віртуальних валют, окрім перелічених переваг, створює також певні ризики щодо забезпечення безпеки, гарантій захисту прав споживачів і запобігання фінансовим злочинам. Саме тому багато урядових органів та неурядових організацій в різних державах світу намагаються з’ясувати, яким чином забезпечити правове регулювання обігу криптовалют в межах сучасного законодавства. З огляду на те, що в Україні активно розвивається віртуальна валюта та навіть укладаються угоди купівлі-продажу нерухомого майна за криптовалюту [1], актуальним стає визначення поняття «криптовалюти».

Дослідженням цієї теми займалися такі вчені-юристи, як М. Гребенюк [3], Д. Леви [13], С. Чаплян [14] та інші, однак їхні дослідження стосуються лише загальних аспектів визначення сутності криптовалюти.

Постановка завдання. Мета статті полягає в здійсненні аналізу сучасних підходів до визначення поняття «криптовалюта» в Україні та інших державах світу, що дасть змогу визначити проблемні питання та основні тенденції правового визначення вказаного поняття в законодавстві України.

Результати дослідження. Сьогодні в світі відомо понад 50 видів криптовалюток. Найвідомішою з них є біткойн, який набуває дедалі більшої популярності не лише в мережі Інтернет, а й у реальному світі. Однак наразі у світі загалом і в Україні зокрема є три головні проблеми обігу віртуальних валют: невизначеність їх правового статусу; відсутність методики обліку операцій з віртуальними валютами та неврегульованість питання щодо оподаткування таких операцій [2]. Варто зазначити, що неоднозначне трактування поняття «криптовалюта» впливає на розвиток інституту криптовалюти та на правозастосовну практику у галузі віртуальних валют.

В Європейському Союзі замість терміну «криптовалюта» вживається поняття «віртуальна валюта». Поняття «віртуальна валюта» використовується в обігу ще з 2009 року, коли було створено біткойн, однак це визначення на офіційному рівні було закріплено в Директиві ЄС 2018/843 Європейського парламенту та Ради лише 30 травня 2018 року [3, с. 311].

Зазначимо, що сьогодні криптовалюти як сучасні електронні засоби здійснення платежів не регламентовані чинним законодавством України. Саме тому відсутнє і легальне визначення даного поняття. З огляду на це варто звернутись до міжнародного досвіду.

Серед дослідників вказаного питання точаться дискусії, а окремі науковці взагалі ставлять під сумнів можливість юридичного регулювання віртуальної валюти. Крім того, відсутня уніфікована міжнародна практика щодо визначення поняття та правової природи криптовалюток. Так, міжнародна група з протидії відмивання брудних грошей (далі – ФАТФ) пропонує наступне визначення криптовалюти – це засновані на математичних принципах децентралізовані валюти, які захищені криптографічними методами, оскільки використовують криптографію для створення децентралізованої та захищеної інформаційної економіки. На думку ФАТФ, це цінності, що функціонують як засіб обміну, розрахункова одиниця, але не мають статусу законного платіжного засобу. Вона не емісується і не гарантується жодною інституцією, а виконує вище перелічені функції лише за згодою спільноти користувачів віртуальної валюти [4].

Європейський центральний банк подає схоже визначення віртуальної валюти як цифрового представлення цінності, яка не емісується центральним банком, інституцією, що випускає e-money чи кредитною інституцією, однак зазначає, що в певних ситуаціях криптовалюта може використовуватись як альтернатива грошам [2]. Подібне визначення сформульовано в американському словнику Merriam-Webster, де визначається, що криптовалюта – це така форма валюти, що існує винятково в цифровій формі, не регулюється жодним центральним органом та використовує децентралізовану систему запису транзакцій, а також формування нових одиниць, при цьому заснована на криптографії задля забезпечення безпеки та запобігання підробці [5].

Як ми вже зазначали, в Україні немає нормативного визначення поняття крипто валюти. Водночас сьогодні у Верховній Раді України зареєстровано одразу декілька законопроектів, що мають на меті законодавчо врегулювати обіг криптовалюток та здійснення операцій з ними. Кожен з цих документів пропонує різні підходи до правової регламентації даного інституту. Зокрема, проект Закону України № 7183 «Про обіг криптовалюти в Україні» (далі – законопроект № 7183) пропонує наступне визначення – криптовалюта – це програмний код (набір символів, цифр та букв), що є об'єктом права власності, може виступати засобом міни, відомості про який вносяться та зберігаються у системі блокчейн в якості облікових одиниць поточної системи блокчейн у вигляді даних (програмного коду) [6].

На нашу думку, запропоноване визначення поняття криптовалюти не повною мірою відображає її сутність, оскільки зосереджено на технічному аспекті цього поняття та зовсім не розкриває його економіко-правовий зміст.

Вказаний законопроект також зазнав критики з боку Громадської організації Bitcoin Foundation Ukraine (далі – BFU), в якій звертають увагу, що визначення криптовалюти як програмного коду, який є об'єктом інтелектуальної власності, являється досить суперечливим, оскільки, на їх думку, з цього положення випливатимуть можливості виплати роялті та охорона авторського права [7].

В альтернативному законопроекті № 7183-1 «Про стимулювання ринку криптовалюток та їх похідних в Україні», який зареєстрований у Верховній Раді України 10 жовтня 2017 року (далі – законопроект № 7138-1), пропонується визначити криптовалюту як децентралізований цифровий вимір вартості, що може бути виражений в цифровому вигляді та функціонує як засіб обміну,

збереження вартості, або одиниця обліку, що заснована на математичних обчисленнях, є їх результатом та має криптографічний захист обліку [8].

На нашу думку, таке визначення поняття віртуальної валюти є більш доцільним, оскільки регламентує не лише сутність та функції криптовалюти, а й визначає правову природу віртуальної валюти, визначаючи її як фінансовий актив для цілей правового регулювання.

У проєкті Закону України № 7485 «Про розвиток цифрової економіки» від 15 січня 2018 року визначається, що криптовалюта – біткоїн, інший цифровий знак (токен), що використовується в міжнародному обороті в якості універсального засобу обміну [9]. Дане визначення не зовсім коректне, оскільки прямо визначає, що криптовалюта це біткоїн, однак біткоїн це лише один з видів віртуальних валют, які існують у світі.

Подібний зміст має визначення віртуальної валюти, яке запропоноване у законопроєкті № 9083 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні» від 14 вересня 2018 року. Так, законотворець пропонує визначити криптовалюту як віртуальний актив у формі токenu, який функціонує як засіб обміну або збереження вартості [10].

Проте і це визначення є суперечливим, оскільки в науковій літературі зустрічається позиція, що токен і криптовалюта це різні поняття. Зокрема, токен – це одиниця обліку, яка використовується для подання цифрового балансу в деякому активі, причому володіння токеном доводиться за допомогою криптографічних механізмів. Натомість криптовалюта є окремим об'єктом із своїми характерними ознаками [11].

У проєкті розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції державної політики у сфері віртуальних активів» пропонується нормативно розділити та закріпити поняття «віртуальний актив» та «віртуальна валюта». Так, віртуальними активами визначаються будь-які записи, зроблені в рамках розподіленого реєстру записів у формі даних, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Віртуальна валюта – цифрове представлення вартості, яке не випущене чи гарантоване центральним банком або державним органом, не обов'язково прив'язане до законодавчо закріпленої валюти та не має юридичного статусу валюти чи грошей, але приймається фізичними або юридичними особами як засіб обміну, і яке може передаватися, зберігатися та торгуватися в електронному вигляді [11].

З даного формулювання поняття віртуальної валюти вбачається, що воно найбільш подібне до визначення, прийнятого Європейським парламентом в Директиві ЄС (ЄС) 2018/843 Європейського Парламенту та Ради від 30 травня 2018 року з урахуванням зауважень Європейського центрального банку [12].

На нашу думку, для нормативного врегулювання обігу криптовалют та проведення операцій з ними в національному законодавстві слід керуватися саме Концепцією державної політики у сфері віртуальних активів, яка запропонована Кабінетом Міністрів України, оскільки в ній пропонується відокремити віртуальну валюту від віртуального активу, що є доцільним для цілей правового регулювання.

Варто зазначити, що такої ж думки притримується і Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг), яка на своєму засіданні 22 січня 2019 року прийняла розпорядження №86 Про погодження без зауважень проєкту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції державної політики у сфері віртуальних активів» [11].

Отже, узагальнивши все вищезазначене, можемо дійти висновку, що в Україні та світі є загальне розуміння, що криптовалюти являються одиницею вартості, що зберігається на електронному пристрої та використовуються як засіб здійснення платежів, проте немає уніфікованого визначення цього поняття.

Немає у міжнародній практиці і єдиного підходу до визначення правової природи і статусу віртуальної валюти, оскільки кожна держава самостійно визначає, чим є криптовалюти відповідно до національного законодавства, яким чином регулюється їх обіг та здійснюється оподаткування операцій з ними.

Великобританія досі не виробила єдиної позиції щодо правового режиму віртуальної валюти, однак урядом визначено, що біткоїн не являється валютою та грошами. У Гонконгу криптовалюта визначається віртуальним товаром, який не потребує додаткового регулювання. Європейський центральний банк визначив, що криптовалюта – це цифрова валюта, яка не є класичною валютою чи грошима [13, с. 151].

Американська державна комісія із біржових ф'ючерсів у 2015 році прирівняла біткоїн до біржових товарів, однак у 2013 році один із судів Сполучених Штатів Америки виніс рішення, у якому визнав, що біткоїн – це валюта [14, с. 152].

Особливо актуальним це питання стає для нашої держави з огляду на вимоги Угоди про Асоціацію, яку Україна підписала з Європейським Союзом. Зокрема, відповідно до статті 5 Додатку XVII до Угоди про Асоціацію Україна імплементує змінений законодавчий акт ЄС щойно він буде включений до відповідного Доповнення Комітетом з питань торгівлі. Нагадаємо, що 19 квітня 2018 року Європейський Парламент і 14 травня 2018 року Рада ЄС затвердили зміни до Директиви 2015/849/ЄС про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму (Директива ЄС (ЄС) 2018/843 Європейського Парламенту та Ради від 30 травня 2018 року). Зазначені зміни набрали чинності 9 липня 2018 року і у країн – членів ЄС є 18 місяців на їх імплементацию.

Наразі імплементация Україною положень Директиви 2015/849/ЄС передбачена Планом Заходів з виконання Угоди про асоціацію, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106. При цьому Директиви впроваджуються не пізніше ніж через 3 місяці після завершення дії передбаченого Директивою перехідного періоду. Тобто Україна фактично має зобов'язання щодо імплементации зміни про віртуальні валюти, що вносяться до Директиви 2015/849/ЄС [11]. В Директиві ЄС замість терміну «криптовалюта» використовується термін «віртуальна валюта». Крім того, вона розглядається як засіб платежу [15].

Загалом, проаналізувавши законодавство більшості країн світу, які намагаються легалізувати та нормативно урегулювати питання щодо визначення поняття «криптовалюти», ми вважаємо, що за правовим режимом криптовалюти слід поділити на наступні категорії:

- товар або інвестиційний актив;
- розрахункова грошова одиниця;
- законний платіжний засіб, операції з яким підлягають оподаткуванню.

Отже, проаналізувавши підходи до визначення поняття «криптовалюта», пропонуємо наступне визначення. Віртуальна валюта – це цифровий вимір вартості, що може бути виражений в цифровому вигляді, який не емісується та не гарантується державним регулятором, не має юридичного статусу валюти чи грошей, не прив'язаний до національної валюти, але використовується учасниками ринку криптовалют як засіб обміну і може передаватися, зберігатися та торгуватися в електронному вигляді.

Висновки. Дослідивши сучасні підходи до визначення поняття «криптовалюти» в Україні та в інших державах світу, ми дійшли висновків, що на цей час в світовому співтоваристві не вироблено єдиного уніфікованого визначення поняття «криптовалюти» чи «віртуальних валют», а існує загальне розуміння, що криптовалюти являються одиницею вартості, що зберігається на електронному пристрої та використовуються як засіб здійснення платежів. У ході дослідження нами було запропоноване власне визначення поняття віртуальної валюти – це цифровий вимір вартості, що може бути виражений у цифровому вигляді, який не емісується та не гарантується державним регулятором, не має юридичного статусу валюти чи грошей, не прив'язаний до національної валюти, але використовується учасниками ринку криптовалют як засіб обміну і може передаватися, зберігатися та торгуватися в електронному вигляді.

Також під час підготовки проектів Законів України необхідно зважати на досвід Європейського Союзу та під час імплементации міжнародного досвіду правового регулювання обігу криптовалют у вітчизняне законодавство враховувати положення Директиви ЄС (ЄС) 2018/843 Європейського Парламенту та Ради від 30 травня 2018 року, оскільки Україна в рамках підписаної Угоди про асоціацію з Європейським союзом має зобов'язання щодо імплементации всіх Директив.

Список використаних джерел:

1. Криптовалюта в світі: стан, регулювання і перспективи. 2017. URL: <https://mbnpro.com.ua/%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%>.
2. Криптовалюта в Україні та світі: регулювання, правовий статус та оподаткування. Українське право. 2018. URL: http://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/kryptovalyuta-v-ukrayini-ta-sviti-regulyuvannya-pravovyy-status-ta-opodatkovannya/.
3. Гребенюк М.В., Лук'янчук Р.В. Правовий режим криптовалют: досвід ЄС. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. №4 (105), 2017. С. 310–323;
4. Віртуальные валюты: ключевые определения и потенциальные риски в сфере ПОД/ФТ / Група розробки фінансових заходів боротьби із відмиванням грошей. 2014. URL: https://eurasiangroup.org/files/FATF_docs/Virtualnye_valyuty_FATF_2014.pdf.

5. Merriam-Webster Dictionary. Definition of cryptocurrency. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/cryptocurrency>.
6. Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні №7183 від 06 жовтня 2017 року. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684.
7. Стіфанова Н. Криптовалюта: товар, засіб платежу, можливо, об'єкт інтелектуальної власності? *Юридична газета*. 2017. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/bankivske-ta-finansove-pravo/kriptovalyuta-tovar-zasib-platezhu-mozhливо-obekt-intelektualnoyi-vlasnosti.html>.
8. Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні № 7183-1 від 10 жовтня 2017 року. URL: .
9. Проект Закону про розвиток цифрової економіки №7485 від 15 січня 2018 року. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63316.
10. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні №9083 від 14 вересня 2018 року. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64597.
11. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції державної політики у сфері віртуальних активів». URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=dbfc2a7e-47f9-4fce-9110-66ed61c0ae17&title=ProektRozporiadzhenniaKabinetuMinistrivUkrainiproSkhvalenniaKontseptsiiDerzhavnoiPolitikiUSferiVirtualnikhAktiviv>.
12. Amending Directive 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU: DIRECTIVE (EU) 2018/843 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL від 30 травня 2018 року URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L0843&from=DE>.
13. Леви Д.А. Перспективи признання и развития криптовалют в Европейском Союзе и странах Европы. *Общество и реформы*. №9, 2016. С. 148–158.
14. Чаплян С. Правовий статус криптовалют. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 2. С. 148–165.
15. Порівняльний огляд іноземного законодавства щодо правового статусу цифрових грошей та державного регулювання криптовалютного бізнесу. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/documents/Request/72921.html>.

УДК 34.341.1/8

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.1-2.39>

РЕМЕЗ О.Л.

БЕЗПЕКА В МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ

У статті зазначено основні складові частини Концепції людської безпеки та надано їх коротку характеристику. Подано бачення сутності концепції як безпеки окремої людини, так і безпеки у цілому світі.

Стисло охарактеризовано взаємозв'язок економічної, екологічної і соціальної сфер життя суспільства та перетини їх складових частин: економічної стійкості, справедливого розподілу ресурсів і соціальної справедливості. Досліджено міжнародно-правові нормативні документи, що регулюють питання безпеки суспільства. Визначається роль людського потенціалу в досягненні сталого розвитку суспільства.

Проаналізовано індекс людського розвитку суспільства у взаємозв'язку зі сталим розвитком індивіда. Сформовано власне бачення концепції безпеки в подальшому таких складових частин: концепції людського розвитку (ООН), індексу людського розвитку та концепції людської безпеки.

© РЕМЕЗ О.Л. – здобувач ступеня доктора філософії, аспірант кафедри теорії держави та права (Національна академія внутрішніх справ)